

TARİKAT PİRLERİ ve TARİKATLERİ: RİFÂİLİK VEYA RİFÂİYYE (1)

A) Pîri: Ahmed Alî er-Rifâ'î, Ebû'l-Abbâs el-Batâihî (512-578/1118-1182)

22 Cemâziyelevvel 512 (1118) tarihinde, Doğu Irak'ta Karyat Hasan'da doğmuştur (Bazıları onun doğum tarihini h. 500 olarak verirler (İsl. Ansiklopedisi, Brockelmann)). Burası, Vâsıt'la Basra arasında bulunup Batâih diye anılan köyler topluluğu içinde bulunduğundan, kendisi Batâihî nisbesiyle de anılır. Rifâ'a adındaki dedesi, 317 h. tarihinde Mekke'den hicret edip Endülüs(İspanya)da İşbiliye (Sevilla) kentine yerleşmiş ve Ahmed Rifâ'nin büyük babası, 450 h. tarihinde oradan Basra'ya gelmiş, bundan dolayı Mağribî nisbesiyle de anılmıştır. Çoğu yazarın kanısına göre Ahmed Rifâ, yedi yaşında iken babasını kaybetmiş, dayısı Mansûr el-Batâihî tarafından yetiştirilmiştir.

B) Tarîkati: Bir tarîkat şeyhi olan dayısı Mansûr, muhakkak ki tasavvuf mayasıyla mayaladığı yeğeni Ahmed'i Basra'ya gönderip Şâfi'î ulemasından Ebû'l-Fazl Alî el-Vâsıtî'nin halkasında okumasını sağlamıştır. Rifâ, 27 yaşında Ebû'l-Fa'î'dan ilim icazeti alınca, dayısı Man-sûr, kendisine hırka giydirerek Ummu Ubeyde'ye gidip yerleşmesini tavsiye etmiştir. Bir yıl sonra ölen dayısı Mansur, Ahmed'i tarîkat şeyhliğine seçmiştir.

Rifâ'nin faaliyetlerinin Ummu Ubeyde yöresine münhasır kaldığı anlaşılmaktadır. Hakkında çok abartılı menkıbeler ve kerâmetler nakledilirse de bunların çoğunun yakıştırma olduğu anlaşılıyor. Çünkü kendisi böyle abartılardan, övülmekten, şöhretten hoşlanmayan bir zât idi. Şezerât'ta Sıbt İbn el-Cevzî'nin şöyle dediği aktarılıyor: "Ben Şa'ban ayının ortasında Ahmed Rifâ'nin yanında idim. Önünde yüz bine varan bir kalabalık toplanmıştı. Kendisine 'Bu çok büyük bir kalabalık!' dedim. Şeyh cevaben: 'Eğer kalbime, benim bunların önderi olduğum düşüncesi gelirse Hâmân gibi haşrolayım!' dedi." Fakat bu sözün Sıbt İbn el-Cevzî'ye âidolması mümkün değildir. Çünkü Mir'âtu'z-Zaman'ın yazarı olan Sıbt İbn el-Cevzî, Rifâ'nin vefatından üç yıl sonra, 581 tarihinde doğmuştur. Tenvîru'l-Absâr'da ise bu menkıbe, Rifâ'nin büyük babasına da atfedilir.

Sıbt İbn el-Cevzî, Mir'âtu'z-Zaman'da bu sözü, kendi hocalarından birinden nakletmektedir (D. S. Margoliouth, İslâm Ansiklopedisi: 1/203-204).

Ahmed Rifâ'î, Şâfi'î mezhebi fakîhi, sâlih bir zât idi. Biraz önce belirttiğimiz üzere tarîkati, dayısından almıştır. Rifâ'î tarikati kendisine bağlanırsa da aslında bu isim dayısının tarîkatinin de adıdır. Herhalde Ahmed tarîkata tazelik getirdiğinden Rifâ'î tarîkatı kendisiyle özdeşleşmiştir.

(devamı yarın..)